

ОФІЦІЙНИЙ РОЗДІЛ

- *Розвиток розподіленої енергетики в Україні з використанням технологій мікромереж (доповідач — доктор технічних наук І.В. Блінов)*
- *Соціологічні дослідження поточного стану та динаміки солідарних суспільних взаємодій під час війни (доповідач — доктор соціологічних наук В.П. Степаненко)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ 5 березня 2025 року

Засідання Президії НАН України 5 березня 2025 р. відбулося під головуванням президента НАН України академіка НАН України А.Г. Загороднього.

Члени Президії НАН України заслухали наукову доповідь заступника директора з наукової роботи Інституту електродинаміки НАН України доктора технічних наук **Ігоря Вікторовича Блінова** про розвиток розподіленої енергетики в Україні з використанням технологій мікромереж (докладніше див. на с. 35).

Структура потужностей генерації електроенергії в Україні зазнає сьогодні істотних змін. З одного боку, це спричинено масштабними руйнуваннями енергетичної інфраструктури внаслідок війни, а з іншого — значним збільшенням частки розподіленої енергетики в загальному балансі енергетичної системи України. Відповідно, потрібна перебудова мережевої інфраструктури. Крім того, зараз в електроенергетичну галузь активно впроваджуються нові технології, нові підходи до керування генерацією, що впливає на рівень розвитку і функціонування розподільних електричних мереж та передбачає реалізацію концепції «розумних» мереж.

Ключовою проблемою на сьогодні є забезпечення гарантованого електропостачання об'єктів критичної інфраструктури та споживачів, особливо з огляду на часті їх відключення від систем розподілу електроенергії. Для цього слід застосовувати комбінований підхід, який передбачає можливість переводити в разі необхідності частину мережі в ізолюваний (острівний) режим з автоматичним підтриманням основних параметрів мережі. Тому важливим аспектом розвитку розподіленої енергетики є формування її науково-практичних основ, нормативної та регламентувальної бази, створення відповідних умов для побудови та експлуатації мікромереж.

Основними складовими мікромереж є джерела розподіленої генерації, які розміщені в безпосередній близькості до кінце-

вого споживача і найчастіше використовують відновлювані джерела енергії (ВДЕ).

Для розв'язання цієї проблеми науковці Інституту електродинаміки НАН України, спираючись на міжнародний досвід, запропонували структуру системи енергетичного менеджменту та визначили основні вимоги щодо забезпечення функціонування мікромереж.

Розроблено моделі прогнозування навантаження споживачів у мікромережах із використанням засобів штучного інтелекту. Для виконання практичних досліджень було побудовано дахову сонячну електростанцію і здійснено підключення критичного навантаження як основи реалізації пілотного проекту з впровадження систем керування мікромережами, що містять у своєму складі ВДЕ та установки зберігання енергії.

Ці результати отримано в рамках виконання проекту «Оптимізоване управління мікромережею в Україні» програми міжнародної технічної допомоги «Інноваційний фонд зеленої енергетики «Innovate Ukraine», що фінансується урядом Великої Британії.

Фахівці інституту запропонували моделі регулювання напруги та реактивної потужності для підтримання належних параметрів якості електричної енергії в мікромережах за умови їх ізольованої роботи та надання послуг з регулювання реактивної потужності в нормальних умовах експлуатації.

Розроблено методи та моделі планування й оптимізації функціонування мікромереж, що дають змогу підвищити ефективність використання технологій розподіленої енергетики та споживання електричної енергії.

На замовлення Міністерства енергетики України науковці Інституту електродинаміки НАН України розробили проекти національних нормативних документів у галузі мікромереж на основі відповідних міжнародних стандартів щодо технічних вимог та вимог до експлуатації мікромереж, систем енергоменеджменту, моніторингу й керування мікромережами, саморегулювання навантажень у них.

Результати виконаних досліджень свідчать про значні перспективи їх використання та не-

Виступ доктора технічних наук Ігоря Вікторовича Блінова

обхідність подальшого розвитку цих робіт, зокрема під час відновлення та повоєнного розвитку енергетики України.

В обговоренні доповіді взяли участь директор Інституту загальної енергетики НАН України академік НАН України В.П. Бабак; керівниця експертної групи Директорату ресурсоефективних трансформацій Міністерства енергетики України Оксана Колосова; академік-секретар Відділення енергетики і енергетичних технологій НАН України академік НАН України О.В. Кириленко.

* * *

Далі члени Президії НАН України заслухали наукову доповідь головного наукового співробітника відділу історії та теорії соціології Інституту соціології НАН України доктора соціологічних наук **Віктора Петровича Степаненка** про соціологічні дослідження поточного стану та динаміки солідарних суспільних взаємодій під час війни (докладніше див. на с. 45).

Широкомасштабне вторгнення РФ в Україну посилює процеси солідаризації українського суспільства, патріотичну консолідацію держави та громадян, зміцнює національно-громадянську ідентичність українців. Водночас, якщо в початковий період широкомасштабного вторгнення солідаризація та згуртованість українського суспільства й держави мали ви-

Виступ доктора соціологічних наук Віктора Петровича Степаненка

східну динаміку, то з 2023 р. окреслилися реверсні процеси щодо вертикальної солідаризації, зокрема змінення у ставленні громадян до держави, зниження рівня довіри до органів влади, а також виокремилися горизонтальні тренди соціальної та політичної диференціації українського суспільства, намітилися певні лінії потенційних соціальних розколів, які в подальшому можуть розвинути в соціальні конфлікти.

Оптимальною моделлю солідаризації українського суспільства в умовах війни та у повоєнний період є змістовна солідаризація, яка характеризується наявністю усталеної національно-громадянської ідентичності, залученістю в різні форми громадської активності, готовністю до особистих жертв заради того, щоб держава зберігала свободу, незалежність і право на власний вибір шляхів розвитку.

Запобіжником проти ризиків соціальних розколів у соціокультурній сфері має бути виважена інформаційна та освітня політика, спрямована на сприйняття соціокультурних відмінностей у межах конституційних основ єдиної української державності, інклюзивна соціальна політика, зорієнтована на спільність суспільних завдань та викликів післявоєнного відновлення демократичної європейської України.

Війна з її негативними соціально-економічними наслідками лише посилила патерналістські настрої в українському суспільстві, очікування людей на соціальну підтримку з боку держави. В цьому контексті важливою є соціальна політика, заснована на соціальній справедливості, комунікаційній відкритості та інклюзивності. Спільні дії держави і зусилля окремих людей та громадських організацій дозволять подолати труднощі воєнного і повоєнного періодів.

Отже, для мінімізації негативних соціальних наслідків війни необхідно розробити комплексні стратегії, спрямовані на підтримку соціальної солідарності, єдності, економічної стабільності та політичної легітимності. Залишається актуальним соціологічний моніторинг стану, проявів і чинників нерівності, солідарності та конфліктності. Колектив Інституту соціології НАН України у 2024 р. в рамках першого етапу міждисциплінарного наукового проекту НАН України «Солідаризація українського суспільства в умовах війни та перспективи збереження і відтворення солідарного соціального потенціалу в повоєнному розвитку країни» підготував методологічний та концептуальний інструментарій для моніторингового соціологічного дослідження поточного стану, динаміки та потенціалу солідарних суспільних взаємодій під час війни та в повоєнній перспективі. Презентовано видання «Українське суспільство в умовах війни. Рік 2024» (за редакцією члена-кореспондента НАН України Є.І. Головахи та члена-кореспондента НАН України С.С. Дембіцького), яке містить опис українського суспільства в умовах широкомасштабної війни, звертаючись до таких тем, як громадська думка українців, теоретичні аспекти соціології війни, лінії розколів та режими нерівностей, соціальні ресурси та інститути. Соціологічні дослідження в період повномасштабної російської збройної агресії проти України є важливим методом вивчення соціальної поведінки та діагностики суспільних настроїв українців на сучасному етапі, що істотно поглиблює наукове розуміння соціального потенціалу ефективного національного спротиву агресору і перспектив

швидкого та успішного повоєнного відновлення країни.

Ці дослідження є головною підвалиною у забезпеченні прогностичної функції НАН України щодо моделювання архітекtonіки повоєнних змін у поведінкових практиках громадян і солідарних суспільних взаємодій у самому суспільстві та його відносинах з державою. Якісне виконання відповідних досліджень та оперативне доведення отриманих результатів до органів влади сприятиме подоланню українським суспільством і державою викликів повоєнних трансформацій та запобіганню соціальним конфліктам на засадах політики солідарності, справедливості, поваги й толерантності.

В обговоренні доповіді взяли участь завідувач відділу соціоекономіки праці Інституту економіки та прогнозування НАН України доктор економічних наук В.В. Близнюк; завідувач кафедри соціології Національного університету «Києво-Могилянська академія» доктор соціологічних наук Катерина Мальцева; член Президії НАН України академік НАН України О.Л. Копиленко; радник Президії НАН України, директор Інституту економіки та прогнозування НАН України академік НАН України В.М. Геець.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- погодили рішення про відтермінування виборів та подовжили строк повноважень виконувача обов'язків директора Державної установи «Інститут еволюційної екології Національної академії наук України» доктора біологічних наук Марини Миколаївни Сухомлин;
- прийняли рішення про реорганізацію Державного підприємства «Науково-дослідний центр енергетичного, ядерного та природоресурсного права Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України» шляхом його приєднання до Міжнародного центру космічного права при Інституті держави і права імені В.М. Корецького НАН України, перейменувавши останній у Державну установу «Центр космічного, енергетично-

го, ядерного та довкіллевого права Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України».

Призначено:

- члена-кореспондента НАН України **Коця Сергія Ярославовича** виконувачем обов'язків директора Інституту фізіології рослин і генетики НАН України;
- кандидата хімічних наук **Раєнка Геннадія Федоровича** виконувачем обов'язків директора Інституту фізико-органічної хімії і вуглехімії ім. Л.М. Литвиненка НАН України;
- **Олещенка В'ячеслава Івановича** на посаду директора Державної установи «Центр космічного, енергетичного, ядерного та довкіллевого права Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України».

Затверджено:

- кандидата технічних наук **Волошенюка Дмитра Олександровича** на посаді заступника директора з науково-технічної роботи Інституту інформаційних технологій та систем НАН України;
- доктора технічних наук **Яцишина Андрія Васильовича** на посаді заступника директора з наукової роботи Центру інформаційно-аналітичного та технічного забезпечення моніторингу об'єктів атомної енергетики НАН України;
- кандидата фізико-математичних наук **Кочелаб Євгенію Володимирівну** на посаді ученого секретаря Центру інформаційно-аналітичного та технічного забезпечення моніторингу об'єктів атомної енергетики НАН України.

Погоджено призначення:

- кандидата технічних наук **Батракова Олексія Борисовича** на посаду завідувача відділу релятивістських сильноточкових технологій Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут»;
- кандидата технічних наук **Тарана Григорія Віталійовича** на посаду завідувача відділу низькотемпературної нерівноважної плазмохімії Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут».

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- головного наукового співробітника Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України члена-кореспондента НАН України **Глинчук Майю Давидівну** за багатолітню плідну невтомну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, ви-

сокі професійні здобутки, вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі фізики фазових переходів та активну міжнародну діяльність;

- завідувача відділу Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України кандидата хімічних наук **Щура Дмитра Вікторовича** за багатолітню плідну наукову і науково-організаційну працю, вагомі особисті здобутки в галузі водневої енергетики та активну публікаційну діяльність.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- старшого наукового співробітника Чернівецького відділення Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України доктора фізикоматематичних наук **Ковалюка Захара Дмитровича** за багатолітню плідну невтомну працю вченого, організатора науки і педагога, вагомі здобутки в галузі фізичного матеріалознавства та значний особистий внесок у підготовку висококваліфікованих наукових кадрів.

Подякою НАН України відзначено:

- провідного наукового співробітника Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України доктора технічних наук **Біктагірова Фаріта Каміловича** за багатолітню плідну наукову і науково-організаційну

працю та вагомий особистий внесок у дослідження й розроблення технологій та устаткування для отримання металів і сплавів високої якості;

- старшого наукового співробітника Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України доктора філологічних наук **Дидик-Меуш Ганну Михайлівну** за багатолітню плідну наукову і педагогічну працю та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі мовознавства;

- старшого наукового співробітника Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України кандидата хімічних наук **Коваль Ларису Борисівну** за багатолітню плідну творчу працю та вагомий особистий внесок у науково-організаційне забезпечення діяльності наукової ради з проблеми «Неорганічна хімія» при Відділенні хімії НАН України;

- завідувача відділу Інституту архівознавства Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського кандидата історичних наук **Індиченко Ганну Володимирівну** за багатолітню плідну творчу працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток досліджень історії Національної академії наук України.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик